

RESSAM, MEHMET BAŞBUĞ ESERLERİNE DAİR BİR İNCELEME

A Review On The Works Of The Painter, Mehmet Başbuğ

Prof. Dr. Mustafa Cevat ATALAY

Gaziantep Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, Gaziantep Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-7498-4722

ÖZET

Bu çalışmada, sanatçı ressam Mehmet Başbuğ'un resimlerindeki, estetik bileşenler temaları ve renk paleti bağlamında eser analizi yapılarak yorumlanıp, yargıda bulunulmuştur. Bu kapsamda, sanatçının seçilen eserleri plastik ve konu olarak açıklanarak, resim üretimleri, literatüre bağlı olarak incelenmiştir. Resim çalışmaları, bir sanatçının sadece estetik kaygılarını değil, aynı zamanda sanatçının, duygu dünyasını, birçok farklı unsurla resimsel olarak gösterebilir.

Resim sanatçıların, ürettiği eserlerdeki kavramların, bilinçaltına dair imgeler, psikolojik tercih ve estetik seçimleri açık ya da örtülü, olarak; biçim, simge, renk vb. unsurlarla aktarılabilen bilinmektedir. Bu bakımdan, sanatçı resimleri-eserleri, birçok farklı unsuru estetik kavramları bir arada bulundurur. Bu kavramların anlaşılması, çabasına girilmesi sayesinde, sanatçıya ait imgelem dünyasının, izleyenlerde daha fazla farkındalık, yaratması mümkün olur.

Mehmet Başbuğ'un eserlerinde, somut olarak görünen özgünleşmiş bir yaratıcı, kurgu vardır. Çalışma tercihleri, tuval üzeri yağlıboya, kağıt üzeri desen vb. gibi çalışmalardan oluşmaktadır. Kompozisyonlarında, örüntüler ve üslupsal birlik bulunmaktadır. Sanatçı, renk paletinin, düşünsel temelli tercih ve kuruluşları ile kendine has, bir teknik geliştirmiş ve kişisel resim teorisini, eserlerine aktarmayı başarmıştır. Perspektif kullanımları, kompozisyonları ile bağlantılı olarak oluşturulmuş, nesne veya figür gölgelerine ait uzatmalar, mekana dair sembolik bildirimler yapmaktadır. Bunlardan ilki "an" ikincisi "uzaklık" kavramıdır. Çizimlerinde abartma kullanmadan, geleneksel kültürden esinlenerek, yaptığı çalışmalarda resim dili son derece orijinallik göstererek, sanatçı duyarlılığını gösteren eserler ortaya çıkartmıştır. Sanatçının kültürel bağları ve kişisel tarihine olan ilgisi, resimsel olarak, özellikle renk ve konular bakımından ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mehmet Başbuğ, Resim Sanatı, Üslup, Resimde Renk

ABSTRACT

In this study, the works of artist Mehmet Başbuğ's paintings were analyzed and judged in the context of aesthetic components themes and color palette. In this context, the artist's selected works were explained as plastic and subject, and his painting productions were examined depending on the literature. Painting works can show not only the aesthetic concerns of an artist, but also the emotional world of the artist, with many different elements.

The concepts, subconscious images, psychological preferences and aesthetic choices of the artists in the works they produce, either explicitly or implicitly; format, icon, color, etc. elements are known. In this respect, artist paintings and works combine many different elements and aesthetic concepts. Thanks to the understanding and effort of these concepts, it is possible for the artist's world of imagination to create more awareness in the audience.

In Mehmet Başbuğ's works, there is a specific creative and fiction that appears concretely. Working preferences, oil on canvas, pattern on paper, etc. consists of such works. In his compositions, there are patterns and stylistic unity. The artist has developed a unique technique with the intellectual-based preferences and organizations of the color palette and has succeeded in transferring his personal painting theory to his works. The extensions of the shadows of objects or figures, created in connection with their use of perspective and compositions, make symbolic declarations about the space. The first of these is the concept of "moment" and the second is the concept of "distance". Inspired by traditional culture, without using exaggeration in his drawings, the language of painting is extremely original in his works, and he created works that show the sensitivity of the artist. The artist's cultural ties and interest in his personal history are expressed pictorially, especially in terms of color and themes.

Keywords: Mehmet Başbuğ, Painting, Style, Color in Painting

1. GİRİŞ

Prof. Dr. Mehmet BAŞBUĞ (1956-2017) 1956 yılında Diyarbakır'da doğmuştur. Bursa, Eğitim Enstitüsü Resim-İş Eğitimi, Bölümünden mezun olmuştur. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Resim Bölümünde Lisans eğitimini tamamlamıştır. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Ana Bilim Dalında, Yüksek Lisans, Sanatta Yeterlik ve Doktora yapmıştır. Birçok üniversitede yöneticilik ve kurucu öğretim üyesi görevlerinin ardından 2009 yılında Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesinde çalışmaya başlamıştır. Aynı üniversite de birçok üst düzey yöneticilik görevleri yapmıştır. Birçok ödülü bulunan sanatçının, karma sergilere, çok sayıda katılımları vardır. Kırgızistan Sanatlar Akademisi, daimi

üyeliğine, 2015 yılında seçilmiştir. Sanatçı, 7 Temmuz 2017’de Kırgızistan’ın başkenti Bişkek’te vefat etmiştir (www.artsurem.com).

Günümüzde, özgün ve çağdaş resim sanatımızın varlığını, Türk sanatçıların, kişisel üsluplarında görebiliriz. Sanatçılara etkiye bulunan, kültür, dil ve coğrafyadaki bütün unsurlar, yerel, ulusal ve evrensel bağlamda, sanatçıların, az ya da çok eserlerine yansıtılmalarını sağlamaktadır.

“Türk resmi her ne kadar Batı’ya baktıysa da dünya ile yüzyıllarca kurduğu tinsel değerleri unutamamış, unutmak da istememiştir (Erzen, 2013: 5).

Geleneksel kültüre dair, özel bir ilgi olmasa dahi, sanatçıların eserleri birçok bağlamda, etkileşimlerin birçok defa sergilendiği, bir kavram evreni, haline gelmektedir. Sanatçıların aurası özgün çalışmaları ile görülmektedir.¹

Sanatçılar, yaşam alanlarında bulunan, her türlü kültürel sembol ve görüntüler ile iletişim halindedir. İletişimin sonucu; kültürel etkinin, sanatçıların anlatım diline, birçok biçimde etkiye bulunduğu. Ayrıca, sanatçı kendi tarihselliği kapsamında, çevresindeki imgeleri bünyesine alır. Bu imgeler her ne kadar her zaman benimsenmede sanatçı eserlerine etkiye bulunurlar.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Makale konusu, akademisyen ve sanatçı, Mehmet Başbuğ, resmini özgün bir yapı ile kurgulayarak, Türk Kültürüne ait kültürel katmanları, evrensel sanat diline aktaran, bir konumdur. Sanatçının, yaratıcı özgünleşmesi kapsamında, gelenekle ilişki kurduğu görünen eserleri, kültürel etkileşime dayalı resimsel plastiği, kendi estetiğini oluşturabilmiştir. Geleneksel, kültürel etkileşimi, resimlerinde dert edinen, Türk ressamının içinde örnek bir yön oluşturmaktadır.

Sanatçının, eserlerini plastik olarak, değerlendirdiğimizde, başlıca üç döneme ayrılabilir. 70’li ve 80’li yıllarda kahverengi, gri, siyah, beyaz ve mavi renklerin, hakim olduğu tabloları sıklıkla üretmiştir. 90’lı yıllar, kırmızı ve sıcak tonlarının, ağırlıklı olarak kullanıldığı yıllardır. 2000’li yıllar ise sanatçı, eserlerinde ustalığını tümüyle ortaya koyan bir performans göstermiştir. Bu dönem eserlerinde; estetik elemanları saflaşır ve üsluplaşması, ustalık dönemindedir.

Akademisyen sanatçı, M. Başbuğ, yapıtlarında, kültüre dair izlenimlerini resmine dahil ederek sorgulamalar yapmıştır. Ayrıca, sofistike bir yaklaşım geliştirdiği, resim temaları da bulunmaktadır. Sanatçı, resimleri bağlamında düzenleme unsurlarından olan, kırmızı renk, kullanımı üzerinden üsluplaşmıştır. Kırmızı renk, tercihi ile etkili bir resimsel eleman olarak belirginleşmesi, sanatçının kompozisyonlarında, genel olarak estetik belirleyici bir bileşendir.

Resim sanatçıları, yaratılarında sıcak renk olan kırmızının kullanılışı ve ortaya çıkacak olan görsel etkiyi hesaplarlar. Sanatçı M. Başbuğ’un eserlerinde, kırmızı renk kullanımı ele alındığında, resim yüzeyinin boyutları ve alanları da hesaplanarak, oldukça iktisatlı-dengeli bir miktar renk kullanımı tercih edilmişse de, aktör rengin kırmızı olduğu ve ifade olarak en güçlü anlatıma, sahip olduğunu söylenebilir.

Kırmızı renk, ustalikle kullanmayı gerektiren, duygusal ritmi en yüksek renktir. Kırmızı rengin, konu özünün önüne geçme payı, birçok resim bağlamında gerçekleşerek, resmin kavramları, arasından sıyrılmasına ve daha belirgin, bir görev üstlenmesine, neden olabilir. Rengin kullanımı, sanatçılar açısından denge, uygunluk veya yüzeye egemen olarak kabul gören, özel bir tercih ile de gerçekleştirilmektedir.

¹ “Aura, özgün sanat ürününü çevreleyen kendine özgü aydınlık ya da pırıltı olup; sanat ürününe biricikliğini ve özgünlüğünü "burada ve şimdi" (hic et nunc) kazandıran duygudur.” (Bozkurt, 2000: 197).

Resim 1: İsimsiz (Kırmızı) 1969'da Mark Rothko, 98.4 x 63.5 cm

Resim sanatında, kırmızı renk belli başlı birçok gösterge üzerinden tanımlanabilir. Sanatçılar, resim yaratımında kırmızı rengi, duygusal bir aktarım, unsuru olarak ta değerlendirebilir. Ayrıca, kırmızı rengi, resmin, kendi alanı ve temel estetik unsuru, varlığı olarak (resim 1) değerlendirebilirler.

Birçok biçimde, resimde kullanılan kırmızı renk, kültürel evren içinde anlamlaştırılmış, duyguları temsil etmiştir. Kırmızı rengin, duygusal karşılığı; aşk, sevgi ve nefret vb. gibi simgeler olabilir. Yaşamsal öneme sahip, insan kanının rengi de kırmızıdır ve içsel bir bağ kurmamız için yeterli öneme sahiptir. Ayrıca, demir oksit rengi, doğada birçok yerde bulunduğu için, primitif sanatlardan, günümüze kadar, resimsel alanda aktif olarak kullanılmıştır. Kırmızı renk ile boyanmış, çizilmiş alanlar, çevresinden farklılaştırılmak istenen biçimi, göstermek bakımından son derece etkilidir. Renkler üzerindeki, kusursuz hiyerarşik üstünlüğü, kırmızı rengi son derece belirleyici bir aktör haline getirmiştir. Rönesans resmi kapsamında bile, kırmızının özel bir yeri bulunmaktadır. Hiyerarşide, öncelikle görünmesi istenen kişiler veya nesneler kırmızı ile boyanır veya ilişkilendirilirdi (resim 2). "...kırmızı, uzun yıllardan beri, bilindiği gibi, -Rorschachin anlam testi resimlerinde sözcüklere fon olarak, duygusal bir tepki oluşturmaya eğilimlidir." (Genç & Sipahioğlu: 1990: 22).

Resim 2: Johannes Vermeer Şarap Kadehi ,Detay, 66,3 x 76,5 cm, 1660. Gemäldegalerie, Berlin

Türk minyatür resminde, kırmızı rengin hiyerarşik bir gösterge olduğunu da varsayacağımız örnekler bulunmaktadır (resim 3).

Resim 3: Nakkaş Osman, Nüzhetü'l-ekber der-sefer-i Zigetvar' 39x25 cm
(www.lebriz.com)

3. BULGU VE TARTIŞMALAR

3.1. Mehmet Başbuğ Resimlerinde Kırmızı Renk

Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal ve resmi bayrağının da rengi olan kırmızı, Türk Milleti tarafından, vatan için şehit olanların kanını, temsil eder. Türk kültüründe, kırmızı renk, yalnızca yerel ve geleneksel sanatlarda değil, günlük yaşamda da yoğun olarak uygulanmıştır. M. Başbuğ'un öncelikli, sıcak renk olan kırmızı ile bir ilişki kurarak, kodlamaları ile kavramlar yüklediğini söyleyebiliriz.

Türk kültüründe, kırmızı renk önemli bir yere sahiptir. Örneğin, geleneksel Türk gelinlikleri süslü işlemeli olduğu kadar kırmızı renk ile tasarlanmış ve kullanılmıştır. Rengin kültürel tercihinin, kültürel yansıma ve kültürel aktarımlarla, ilgili olmalıdır. M. Başbuğ'un, renk tercihleri bağlamında, etkin olan kırmızının, folklorik, kültürel kaynakları olabileceği düşünülebilir.

Sanatçının resimlerinde, konu seçimleri, geleneksel kültüre yaptığı referanslar, tercihlerinde belirleyici unsurlardandır. Kullanımı son derece ustalık isteyen, kırmızı renk ile kendi resimsel arketipini, yaratmak istemiştir. Renk ile özdeşleşme etrafında biçimlenen, resimsel dünyası, sanatçının, çağdaşları arasında kişiselleştirilmiş, bir renk paletini de gösterdiği gibi, renk tercihleri olarak, konumunu özgünleştirmiş olmalıdır. Bunun yanında, resimsel dünyasını, tek bir renk ile temsil etmeyi, tercih etmemiştir. **“Anadolu’da Pazar, 80x60 cm 1992”**² yapıtında, mavi renk gibi farklı renkleri de, temalar dahilinde, aktifleştirdiği görülmektedir.

3.2. Mehmet Başbuğ Resimlerinde, İnsan Betimlemeleri

Sanatçının çalışmalarında, figürlerin genellikle arkadan betimlenen ifadeleri, insan figürlerinin duygusal etkilerini ve mecazları izleyenlere aktarmaktadır. Tablodaki insan figürleri; izleyicide olabilir, izlenen de. İnsan topluluklarına ait temsillerde, konunun içindeki insan gözleri, eylemlilik halindeki kişilerin üzerindedir. Aktör figür, eylem halindeyken, bu durumu izleyen, kişiler ve diğer ilişkiler, temsil edilir.

İnsan figürlerinin, topluluk halinde olduğu resimlerde; resmin konu merkezindeki figürleri veya eylemi, izleyicileri olarak, arkadan, yandan betimlenen figürler bulunur. Eylemi ve merkez figürü temsil edenler, birinci sırada olmak üzere konumları izleyen ve son olarak bizim bakışımıza yön veren üçlü bir alımlama ortamı oluşturmaktadır. Bu okumalardan birisi Mehmet Başbuğ **“Niçin 2017, 100X140 cm”**³ çalışması olarak gösterilebilir. Konunun; toplumsal gerçekçi, bir bakış açısı ile betimlendiğini söyleyebiliriz.

Sanatçının paleti değerlendirildiğinde, başlıca renkleri, kırmızı, kahverengi ve değerleridir. Renkleri kullanırken, açık ve koyu tonlar olarak, resimsel kurgu oluşturmuştur. 2005 yılında ürettiği **“Mola 2005, 80x60**

² (www.artsurem.com)

³ (www.artsurem.com)

cm,” ⁴“Yörükler, 2005, 140x200 cm”⁵ eserlerin; beyaz ve grilerle bir zıtlık oluşturduğu, bu yönüyle, resimlerdeki karışıklığın, figürleri ortaya çıkartma amacı, olduğunu söyleyebiliriz.

Resim 4: Mehmet Başbuğ, Yörükler, 140x200 cm, Tuval Üzerine Yağlıboya. 2005.

İnsan topluluklarına ait figür betimlemelerinde; genellikle panoramik bir düzenin tercih edildiğini söyleyebiliriz. Bu düzenlemeler ile sanatçının, resimsel anlatımı, mekân ve figür açısından yaklaşımı ve çözümlemelerini belgeler niteliktedir. Toplulukların faaliyetlerini yürüttüğü, mekan ve figürler arasında bulunan iletişim, temalar olarak belirginleşmiştir. Mekan içinde farklı konumlanmış, insan figürü betimlemeleri, duygusal bir betimleme yaratarak, etkileyici olmuştur. Sanatçının, Türk resminde, durduğu yere odaklanıldığında, oldukça belirleyici kişisel renk paleti tercihi, konuları ile renk ve insan figürlerine ait temsilleri kuram ve uygulama olarak sentezlenmiştir.

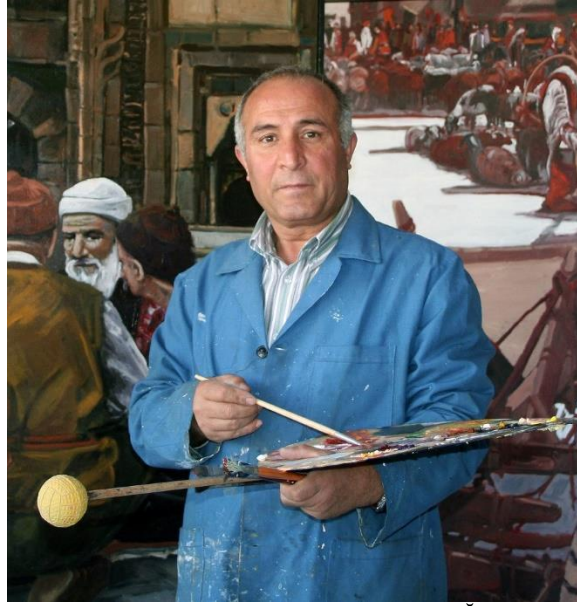
Sanatçı, kompozisyonlarında insan figürlerinin, mekan ortaklığı bulunur. İnsan figürleri, zaman zaman topluluktan ayrılarak, kendi düşsel mekan ve zamanlarında temsil edilir. İnsan topluluklarına ait resimsel ifadelerde, eş zamansızlık vardır. Resimsel birlik içinde birçok farklı durum bir konuyu oluşturmuştur. Figürler, topluluklar halinde ve düşünsel kolajlar olarak düzenlendiğinden, bir resim içinde birçok resim bulunur.

Toplumsal gerçekçi bir tavırla, kurgulanıp biçimlenen betimlemeler, konu olarak göç kavramının temalarını içine almıştır. Göç eserleri, sanatçı duyarlılığın betimlendiği eserlerdir. Toplumsal konulara, hassasiyet gösteren sanatçıların, ortak özelliği, insanların yaşadığı zorlukları, aktarmadaki ustalıklarıdır. Konu üzerine, odaklanan sanatçı, sadece insanları değil at arabaları ve yol çizgileri gibi göstergeleri, resminin estetiği bakımından, tercih etmiş olmalıdır. Çalışan insanları, betimlemesi, bir tesadüf değildir. Sanatçının; üretim emek ve çalışmaya büyük saygı duyduğunu, resimsel üretimlerindeki, üretken insanların eylemliklerini göstermelerindeki, keskinlik ve duygulanımları üzerinden açıklayabiliriz.

Sanatçı, eserlerini analiz etmede, yüz temsilini özellikle, duygulanımlı bir biçimde aktarmıştır. Kompozisyonlar kapsamında, insan figürleri, içe dönük, düşünce ortamına dalmış, sofistike olarak tanımlanabilecek biçimde aktarılmıştır.

⁴ (www.artsurem.com)

⁵ (www.artsurem.com)

Resim 5: Prof.Dr. Mehmet BAŞBUĞ

Akademisyen ve sanatçı M. BAŞBUĞ'un bu betimlemeleri desen, renk ve figürün anatomik duruşu bağlamında, sofistike tanımlamayı ve araştırılmayı, fazlasıyla hak eder. İnsan toplulukları veya bireylerin temsil edildiği resimlerde, insan figürleri düşünce halinde bir "an"lıktır. Bu temsiller, derinlemesine incelenmesi gereken, estetik bileşen olarak, düşünsel bir duygulanımı temsil eden, "an'ı" resmeder. Yapıt, "63, 2006, Yağlıboya (Ahmet Yesevi)"⁶ ruhsal aktarımı, en somut gösteren üretimlerden birisidir. İçsel dünyası aracılığı ile yaratıcı Tanrıya, teslim olmuş gibi yorumlanabilecek, insan figürü üzerinden, birçok estetik bileşenin, kompozisyona dahil edildiği görülmektedir. Maddi evrenden kopan, insan figürü, sanatçı tarafından son derece mütevazı bir karakter olarak, betimlenmiş, mekan olarak sınırsızlığı ve derinliği tanımlamaktadır. İç mekan ve detayları, mütevazı bir yapıyı betimler. Dışarıdan gelen ışık ile temsil edilen form, bir kubbe görüntüsüdür. Ellerini birleştirmiş figür, derin düşünme halindedir. Resim genel olarak ruhsal bir mekana ve zamana dair bir betimlemedir.

Sanatçı verdiği mülakatta;

"...özellikle giyimi biraz farklı, üzerinde çapan dediğimiz hırka var. Burada bir yol var, tasavvuf bir yoldur. Burada bir ışık var, ışığın özellikle derinliğe doğru gitmesi tasavvuf düşüncesi ile ilgili ve portresindeki düşünce ile de Yesevi'nin düşünce dünyasını vermeye çalıştım. Çünkü bir düşünce adamıdır, fikir adamıdır kendisi. Türk kültür ve dünyasında önemli birleştirici bir rol oynamıştır." Eserin ismi ise "Hoca Ahmet Yesevi, 63 yaşına geldiğinde Peygamberimiz 63 yaşında vefat ettiği için o da 63 yaşına gelince bu dünyada peygamberimizin yaşadığı yaştan daha fazla yaşamak istemiyor. Kendini maddi dünyaya kapatarak manevi dünyaya kendini veriyor ve kendini bir hücreye kapatıyor ve hayatını ibadetle geçiriyor. 63 denmesinin sebebi ise maddi hayatla iletişimini kesmesi" (<https://www.samsungazetesi.com>) demiştir.

Resim 6: Mehmet Başbuğ, 63, Tuval Üzerine Yağlıboya

⁶ www.artsurem.com

Sanatçının, resimsel dünyasında tarihe, doğu kültür ve yaşamına dair konuları araştırmacı olarak çalışmıştır. Türk toplumunun, günlük yaşamında ve kültüründe, çok önemli bir yere sahip olan “at”, “at arabaları”, “Anadolu” ve “Orta Asya'dan, insan yaşamına ait görüntüler”, “kırathaneler”, “göç eden insanlar”, “pazar yeri”, “kamusal alana eşlik eden, mekanlarda insanlar”, “günlük yaşam içindeki insanlar”, sanatçının çalıştığı bazı konu ve temalardır.

Resim 7: Mehmet Başbuğ , Sessiz kahvehane, Tuval Üzerine Yağlıboya, 140 cm x200 cm

Kompozisyonlarını seçerken, yatay bir kurulumun daha fazla olduğunu söyleyebiliriz. Üçgen ve yaygın bir perspektif kurulumu, tercih ettiği eserlerde de, sanatçı gölgeleri, büyük cesaret ve ustalıkla kullanmıştır. Üsluplaşan yönlerinden birisi, resimlerinde gölge kullanımındır. Sanatçının, gölge biçimlendirmesi, uzun ve geniş yapıdadır.

Resim 8: Mehmet Başbuğ, Sipahiler Çarşısı (Diyarbakır), 110 cm x125 cm, Tuval Üzerine Yağlıboya, 2004.

Sanatçının resimlerinde, gölgeler, gerçekte olduğundan daha büyük ve ayrıştırmış bir espasla estetik bir taşıyıcı olarak uzatılır. Düşükleri zemini, karanlıkla temsil etmeyip, şeffaf bir etkiye bulunurlar. Perspektifli gölgeler; içinde bulunulan, zaman hakkında fikir de verebilir. Ancak, gölgelerin ifadelerindeki betimlemelere dair esas bir işlevi daha olmalıdır. Gölgeler bir kurgu elemanı olarak, resimsel espaslar oluşturmaktadırlar.

Sanatçı yapıtlarında, insanın kültürünü, etnoğrafyasını açık biçimde kavram ve biçimler olarak aktarmıştır. Biçim aktarımları; lekesele bir fırça anlatımıyla yapılmıştır. **“Kahve Hanı 1995”**⁷ eseri bu özelliklere sahip bir yapıttır. Figür, ana merkezi temsil eden bir yapıdadır. Konumundaki hiyerarşi, büyüklüğü, incelikli çalışma detayı, figürle resim arasında, etkileşimli bir espas kullanarak, bizi farklı düşünmeye zorlamaktadır.

Başbuğ’un resimlerindeki portreler de odaklanılan konulardandır. İnsanlara ait yüz ifadeleri, düşünsel aktarımı betimlerken, beden duruşları da, duygusal atmosferi tamamlayarak, temsil edilmiştir. Sanatçının eserlerinde, insan portrelerindeki, “ağızlar” kapalıdır. Gülümseyen insanlar bulunmamakta ve sessizliği çağrıştırmaktadır. Bu duygusal ifade, içe dönüşü, bakışı temsil etmektedir. İnsan yüzlerinde, yüz çizgileri, hayatın güçlüklerini, yaşanan zorlukları, göstermesi bakımından özellikle belirtilmiştir. Gri, siyah ve kahve ile kurduğu kompozisyonlarda, lekesele etki yanında, desene dair, detaylı araştırmalarda görülür.

Yalnızlık metaforunu, çarpıcı olarak, 1984 “duvar dibi” çalışmasında betimlemiştir. Arkasında, birbiriyle konuşan figürlerin önüne, “yalnız” bir figürü, içe kapanmış, kendini korumaya almış, bir “anne karnında cenin” gibi tasvir etmiştir. 1984 “pazar yerinde”, eseri ile lekesele birlik içinde, betimlemesi gri, kırmızı ve toprak rengi tonlarının, kurulduğu bir anlatım bulunmaktadır.

Resim 9: Mehmet Başbuğ, Duvar Dibi, 50cmx40 cm, T.ü.y.b., 1984, Özel Koleksiyon.

Sanatçı için “göç”, kavramının eserleri bağlamında, büyük önemi vardır. Göç kavramını, isim olarak, tercih ettiğini eserlerinde görebiliriz. Bunun yanında, konu olarak göçü temsil eden, farklı isimlerle, bir çok resim üretmiştir.

Bir sanatçının duyarlılığını, eserlerinde her zaman görebiliriz. Toplumsal hassasiyetini, gösteren sanatçı bilgedir. “Düşünen bir insanın iç alemini dışarı verebilmek için sanatçının da o düşünce derecesine yükselmiş olması gerekir. Sanatçı, duyarlı, kıvrak ve ciddi olabilen bir plastik ifade bulmasını bilir (Güvemli, 2007: 113).

Resimlerinde, mekan sorunlarını, göç kavramı üzerinden, irdeleyen sanatçı, 1986 yılına ait “pazar yerinden” gibi tablolarında planları, lekesele olarak çözümlemiştir.

Sanatçının hayatında, önemli bir yere sahip, doğduğu yer olan, Diyarbakır coğrafyasının kışlarına ait, “kar” imgesinin, resimlerinin içeriğine, büyük etkisi olduğu ve bir beyaz renk metaforu halinde sanatçıda yorumlandığını söyleyebiliriz. Beyaz olarak, temsil edilen kar ve beyaz ve kırmızı gerilimi, espasta ve geometrik planlamalarla çözümlenmiştir.

Sanatçı Mehmet Başbuğ’un, **“Kağı, 80x100 cm, 1989, Göç, 80x100 cm, 1990, Göç, 80x100 cm, 1990, Anadolu'dan, 70x50 cm, 1992, Göç, 140x200 cm, 1984, Göç, 50x60 cm, 1991, Göç, 70x100 cm, 1996,**

⁷ www.artsurem.com

Mola, 40x50 cm, 2000, Göç, 110x90 cm, 2001, Göç, 100x80 cm, 2003, Son Göç, 60x80 cm 2013,” ⁸gibi yağlıboya çalışmalarıyla, “göç” temasına, odaklandığı görülmektedir.

Konuları arasında, eşya taşıyan, hasat yapan, tütün saran, çalışan insanlar gibi Anadolu'ya ait günlük yaşantıyı anlatan resimleri vardır. Örneğin, “**Sokak, 50cmx 40 cm, 2000**”⁹ çalışmasında insan figürleri lekesele bir teknik ile anlatılmıştır. Tablonun biçimlendirilmesine, hakim olan bu etki; tablo içindeki figürleri, soyutlaştırıp, arka planında, birliktelik kurulmasını sağlamıştır. “Konya'da hasat” isimli yapıt; Perspektif derinliği, figür biçimlendirilmesi ve gölgeler ile vurgulanarak, ustalığının somut olarak, görüldüğü, çalışmalardan birisidir.

Genelde, toprak renklerin hakim olduğu yapıt ile beyaz, yeşil ve turuncular aydınlık bir sıcak günü hissettirmektedir. 2005 yılında yaptığı, “Aynur Başbuğ” eseri, geleneksel kıyafetlerle betimlenmiştir. İstiklal Savaşı'na dair yaptığı birçok resim bulunmaktadır.

“Tarihe sığmazsın eseri”, bir duvar resmi boyutlarında ve abidevi olması yanında, kurgulama olarak sinematik kompozisyon gibi öğelerle, son derece zengin olarak oluşturulmuştur.

Resim 10: Mehmet Başbuğ, Göçerler, 40cmx50 cm, Tuval Üzerine Yağlıboya 1998 (Özel Koleksiyon)

Resim 11, Mehmet Başbuğ, Yörükler, Tuval Üzerine Yağlıboya ebat 140cmx200 cm

⁸ Künye Bilgileri: (Güngör, T. (2018), www.artsurem.com)

⁹ (www.artsurem.com)

Resim 12: Mehmet Başbuğ, At Arabası Ebat, 40x60 cm, Gapar Aytıyev Resim-Heykel Müzesi, Tuval Üzerine Yağlıboya

3.3. Yapılan Bilimsel ve Sanatsal Araştırmalar

Ahmet Dalkıran -Tekin Bayrak tarafından, “Türk Kültüründe Keçinin Yeri Ve Mehmet Başbuğ Resimlerindeki Yansımaları”, araştırma makalesi yayınlanmıştır (Dalkıran ve Bayrak: 2019)

Fatih Başbuğ tarafından, “Mehmet Başbuğ Bozkırdaki Atlar/ Desenler”, yayını bulunmaktadır (Başbuğ, 2016).

Fatih Başbuğ tarafından, “Ressam Mehmet Başbuğ’un “Yesevi”den Mevlana’ya İsimli Eseri Üzerine Notlar, Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, 1. Uluslararası Akdeniz Sanat Sempozyumu” (Başbuğ, 2016, 235-256).

Mehmet Başbuğ Uluslararası Sempozyumları kapsamında 3. sempozyum gerçekleştirilmiştir.

Rasim Soylu tarafından, “Mehmet Başbuğ Resimlerinde, Hayvan İmgelerinin Göstergibilim Çözümlemesi” isimli makale yayınlanmıştır (Soylu, 2021).

Tuğba Güngör tarafından, “Mekânsal Değerinin Ötesinde Kültürel Bir Öge Olarak Pazar Yeri: Sanatçının Tuvallerinde Konumları”, araştırma makalesi yayınlanmıştır (Güngör, 2021).

Tuğba Güngör tarafından, “1980 Sonrası Türk Resim Sanatında Figüratif Eğilimler ve Mehmet Başbuğ”, Akdeniz Üniversitesi, Sanatta Yeterlik Tezi kapsamında, sanatçıya ait resimler kuram ve uygulama olarak, tarihsel olarak incelenip, analiz edilmiştir (Güngör, 2018).

Tuğba Güngör tarafından, “Çağdaş Türk Resim Sanatında Göç Olgusu: Mehmet Başbuğ Özelinde Bakmak”, Araştırma makalesi yayınlanmıştır. Araştırma kapsamında, göç olgusu resim sanatı üzerinden araştırılmıştır. (Güngör, 2020).

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Mehmet Başbuğ’un eserlerinde, espas kurgusu, çağdaş bir anlayışla biçimlendirilmiştir. Biçimler, espas içinde sade, güçlü bir anlatıma sahiptir. Ressamın paletinde tercih ettiği; koyu kahve, kırmızı, gri ve beyaz gibi aktif renklerle, üslupsal bir renk kurgusu elde ettiğini, diğer renkleri de resimlerinde kullandığı, ancak en büyük ağırlığı, kırmızı ve beyaza verdiğini söyleyebiliriz. Renk tercihleri, genel olarak değerlendirildiğinde, zıtlığa bağlı gerilim ve çarpıcı etki elde etmiştir. Üslupsal renk paletinin ritmi yüksektir. Sanatçının, kişisel üslubunu yaratma yolunda, başvurduğu kaynaklara yapılan göndermeler, renk tercihlerini, estetik olarak da biçimlendirmiştir. Seçilen aktör renkleri, zıtlık oluşturan, gerilimli bir görsel algıya neden olmaktadır. Beyazın kar ile temsili, sanatçının yaşadığı coğrafyadaki iklime, çocukluk günlerine bir gönderme, öykünme olabilir.

Resimlerinin leke ve biçim ilişkileri özgün bir kişiselliğe sahiptir. Yaratıcı biçim dilini, kaybetmeden lekeye estetik bir hareket ve harmoni kazandırabilmiştir. Az sayıda renk ile yaratılan eserlerde bile, lekesel tutumu sağlam desen anlayışı ile aktarılmıştır.

Sanatçının resimlerinde, insan yüzlerindeki çizgiler ve mimikler, bütün yaşanmışlıkları gösteren çarpıcı bir poster gibidirler. Bu yönleri ile toplumsal gerçekçi bir yaklaşımla betimlenen insan figürleri, izleyicide duyarlılık ve duygulanım, oluşturlar. Yüz betimlemelerine ait, duyguları daha net tasvir ederek göstermiş, duygulanıma daha fazla yer veren bir görsel algı oluşturabilmiştir.

Sanatçının eserlerine ait espas yaratımları, perspektif ve hiyerarşik figür konumlandırmalarını tercih etmesi, resimde bir derinlik anlayışı oluşturma, amacını belgeler. Resimde ulaştığı, derinlik ile batı resminin, perspektif unsuru, benimsemekle birlikte, resimsel anlatımında kavramsal olarak kültürel kodları içeren, imge ve biçimleri bir arada kullanmayı tercih etmiştir.

Sanatçı, Anadolu'nun coğrafyasında kültür, etnografya kaynaklarına atıf yapan, düşünsel iklimini, kültür ekseninde belirleyen, uygulama olarak batılı anlayışa bağlı, çağdaş bir betimleme ile özgünleşerek, anıtsal kurgu ile ustalıkla sentezlemiştir. Resimsel konularını, öyküleştirmeden, çağdaş resim sanatında kişisel, evrensel bir değer yaratabilmiştir.

KAYNAKÇA

Başbuğ, F. (2016). Ressam Mehmet Başbuğ'un "Yesevi'den Mevlana'ya İsimli Eseri Üzerine Notlar Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 1. Uluslararası Akdeniz Sanat Sempozyumu" Vuslatının 850. Yılında Hoca Ahmet Yesevi", Antalya: Türkiye, 23 - 25 Mayıs 2016, ss.235-256

Başbuğ, F. (2016). Mehmet Başbuğ-Bozkırdaki atlar/desenler. Adana: Yeni Doğu Matbaacılık.

Bozkurt, N. (2000). Sanat ve Estetik Kuramları, 4. Basım İstanbul: Asa yayınları,

Dalkıran, A., & Bayrak, T. (2019). Türk Kültüründe Keçinin Yeri Ve Mehmet Başbuğ Resimlerindeki Yansımaları.

Erzen, J. (2013). ANKASANAT tarafından düzenlenen Türk modernizmde düş ve bellek adlı sergiye istinaden yayınlanan kataloğ. Ankara: Ankara Antikacılık

Genç, A., & Sipahioğlu, A. (1990). Görsel algılama: sanatta yaratıcı süreç. Erzurum: Sergi Yayınevi.

Güngör, T. (2018). 1980 Sonrası Türk Resim Sanatında Figüratif Eğilimler Ve Mehmet Başbuğ, Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Sanat Ve Tasarım Anasanat Dalı, Akdeniz Üniversitesi Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi.

Güngör, T. (2020). Çağdaş Türk Resim Sanatında Göç Olgusu: Mehmet Başbuğ Özelinde Bakmak, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisinde Araştırma makalesi.

Güngör, T. (2021). Mekânsal Değerinin Ötesinde Kültürel Bir Öge Olarak Pazar Yeri: Sanatçının Tuvallerinde Konumları. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(4), 2243-2255.

Güvemli, Z. (2007). Sanat Tarihi, Beşinci Basım, İstanbul: Varlık Yayınları,

Soylu, R. (2021). Mehmet Başbuğ Resimlerinde Hayvan İmgelerinin Göstergebilim Çözümlemesi. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(4), 2226-2242.

İnternet Kaynakçası

www.artsurem.com/art/artist/mehmet-basbug/5/ 5 Ağustos 2021 Tarihinde İnternette İndirilmiştir.

www.samsungazetesi.com/arsiv/genel/hoca-ahmet-yesevinin-portresi-resmedildi-h716724.html 5 Ağustos 2021 Tarihinde İnternette İndirilmiştir.

Görsel Kaynakça

Resim 1: İsimsiz (Kırmızı) 1969'da Mark Rothko, 98.4 x 63.5 15 Ağustos 2021 Tarihinde İnternette İndirilmiştir.<http://www.markrothko.org/untitled-red/>

Resim 2: Johannes Vermeer *Şarap Kadehi*, 66,3 x 76,5 cm, 1660. Gemäldegalerie, Berlin https://en.wikipedia.org/wiki/The_Wine_Glass#/media/File:Jan_Vermeer_van_Delft_-_The_Glass_of_Wine_-_Google_Art_Project.jpg 6 Ağustos 2021 Tarihinde İnternette İndirilmiştir.

Resim 3: Nakkaş Osman, Nüzhetü'l-ekber der-sefer-i Zigetvar' 39x25 cm 12 Ağustos 2021 Tarihinde İnternette İndirilmiştir.

Resim 4: Mehmet Başbuğ, Yörükler, 140x200 cm, t.ü. Tuval Üzerine Yağlıboya.b. 2005. 9 Ağustos 2021 Tarihinde İnternette İndirilmiştir.

Resim 5: <https://www.habererk.com/gundem/profdr-mehmet-basbug-hayatini-kaybetti-h35168.html> 8 Ağustos 2021 Tarihinde İnternette İndirilmiştir.

Resim 6: Mehmet Başbuğ, 63, Tuval Üzerine Yağlıboya, 7 Ağustos 2021 Tarihinde İnternette İndirilmiştir.

Resim 7: Mehmet Başbuğ, Sessiz kahvehane, Tuval Üzerine Yağlıboya, 140x200 cm, 21 Ağustos 2021 Tarihinde İnternette İndirilmiştir.

Resim 8: Mehmet Başbuğ, Sipahiler Çarşısı (Diyarbakır), 110x125 cm, Tuval Üzerine Yağlıboya, 2004. 15 Ağustos 2021 Tarihinde İnternette İndirilmiştir.

Resim 9: Mehmet Başbuğ, Duvar Dibi, 50x40 cm, T.ü.y.b., 1984, Özel Koleksiyon. 15 Ağustos 2021 Tarihinde İnternette İndirilmiştir.

Resim 10: Mehmet Başbuğ, Göçerler, 40x50 cm, T.ü.y.b., 1998 (Özel Koleksiyon).

Güngör, T. 2020, Çağdaş Türk Resim Sanatında Göç Olgusu: Mehmet Başbuğ Özelinde Bakmak MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi cilt 9 sayı 3,s: 1608-1626, 20 Ağustos 2021 Tarihinde İnternette İndirilmiştir.

Resim 11: Yörükler Mehmet Başbuğ, Ebat 140x200 cm, <https://www.artsurem.com/art/artwork/mehmet-basbug/578/>. 5 Ağustos 2021 Tarihinde İnternette İndirilmiştir.

Resim 12: Resim 10: Ebat, 40x60 cm, Açıklama, Gapar Aytıyev Resim-Heykel Müzesi, At Arabası Mehmet Başbuğ <https://www.artsurem.com/art/artwork/mehmet-basbug/578/>. 8 Ağustos 2021 Tarihinde İnternette İndirilmiştir.